

Euskal liburua Suizan

Martxoak 18-Apirilak 16 bitartean Katalan, Galiziar eta Euskal Argitalpenen erakusketa egin da Suizako Lugano hiriko Liburutegi Kantonalean. Izen hau eraman du erakusketak: «Hizkuntz Gutien-goak Espainian».

Hiru Herrialdeetako Argitaldariei beren liburuak eskatu dizkie horretarako. Eta mila bat ale bildu. Erakusketaren arduradunek diotenez, argitalpen gehien aurkeztu dituztenak katalanak izan dira; ondoren galziarrak; azkenik euskaldunak. Katalan argitalpenak jakintza guztietakoak dira; galziarrak literaturazkoak batez ere; eta euskal argitalpenak, berriz, batez ere euskarari dagozkionak eta hurrei hizkuntza irakastekoak.

Hauxe ikusi dute Lugano-n. Honelaxe agertu da euskal argitalpen kultura. Pobrea agian, euskal argitalpenen mundua zabalagoa bait da azken urteotan. Baina horren errua argitaldariok eduki behar dugu noski, geuk bidali duguna besterik ez bait daukate Suizako ikusleek ikusterik. Bederatzi euskal argitaldarik bidali ditu bere argitalpenak Luganoko Liburutegira. Beste hainbatek ez ditu bidali. Kataluniatik 27 argitaldarik bidali ditu. Galiziatik 7k.

Liburuok eta bestelako argitalpenok Lugano-ko Liburutegian geldituko dira, bertako irakurle, ikasle eta ikertzaileentzat.

Gertaera honek gogoeta batzu dakarzkiz neri burura.

Orain dela hilabete batzu, *Mostra di Venezia*-n oso zaratatsu agertu zen Euskal Herria, bere hainbat kultur alderdirekin; baina kultura idatziak, hain zuzen ere, hutsegin zuen erakusketa hartan. Oraingo Lugano-ko hau, argitalpenen erakusketa izan da, eta oso ixilik egina. «Hizkuntza hegemonikoa eta gutiengo hizkuntzak Penintsula Iberikoan» hitzaldi batez bakarrik ireki zen. Artikuluren bat edo beste Lugano-ko bertako egunkarietan. Besterik ez.

Euskal Herriak badu bere unibertsaltasun tradizioa: Konkistatzaileak Ameriketan eta munduan, emigranteak, misiolariak historian zehar... Artistak... Azken aldian, Europan eta munduan zehar, politikaren mailan eta burruka militarren, nazionalaren eta sozialaren aldetik ere ezaguna da.

Baina bere kultura idatzia ixilik, itxita eta gorderik bezala eduki du Euskal Herriak. Geure kultura osoaren bidez irten behar dugu Europara eta mundura. «Euskara, ialgi hadi plazara» da lehen atea euskararentzat; baina bigarrena ere pasa beharra dauka: «Eman eta zabal zazu munduan frutua».

Honetarako euskal argitaldari guztiek elkartu beharra daukate, elkarrekin Euskal Herritik kanpora ere euskal argitalpenen erakusketak eratzeko. Txikia da euskara, eta txikia da gure argitalpen munda. Baina ez daukagu lotsatan gelditzerik. Munduan dabilzan gaiak ekarri ditugu gure liburuetara eta aldizkarietara. Kultura unibertsala esateko eta emateko gauza dela agertu du euskarak. Bere itxitasuna eta lotsa galdurik, mundura irteteko eta agertzeko gauza dela erakutsi behar du orain.

Horretarako lehen bide bat izan daiteke, euskarazko lanen laburpenak beste hizkuntza zabalagoren batetan ere ematea (frantsesez, espainolez, ingelesez). Aldizkarietako artikulutan ezezik, liburutan ere egin daiteke hau, sarritan behintzat. Guk geuk edozein liburu itzultzea, ez dut uste bide egokia denik; bestalde, ez dizkigute euskal liburu guztiak itzuliko. Laburpenak badu bere balio handia sarritan. Bide honetatik jo nahi izan du *Jakin* Aldizkari honek ere.

Euskal Liburua, ialgi hadi Europara! Euskal Aldizkaria, ialgi hadi mundura! ■ *P. Kortabarria.*

Zeffirelli-ren «Nazareteko Jesus» dela eta

Oraintxe estreinatu berria da Italian Franco Zeffirelli-ren «Nazareteko Jesus» filmea. Filmearen zuzendaria mundu osoan da ezaguna bere maisutasunagatik. Oraingo honetan Jesus pertsonaia aurkezten digu, Ebanjelioak oinharritzat hartuta. Bost ordu luze irauten du telebistarako filme honek. Noiz azalduko zain zeuden kritikoak. Eta oraindik dena ikusterik izan ez badute ere, badirudi abegi ona egin diotela.

Baina ez goaz filme erraldoi honen artea epaitzera. Ez eta kritika teologikorik egitera; alde honetatik ere izango bait du etsairik zihurrenik. Eta bi saihestetatik noski: ebanjelioko kontakizunei histori kutsu gehiegi edo gutxiegi eman dielako, etab.

Filme hau telebista italiarraren eta ingelesaren elkarprodukzio bat da. Eta kostuak handiak izan dira.

Baina berehala sortu du Italian eztabaida mingotsa. Prentsa komunistak gogor eraso dio filme honi. Ez da batipat Italiako telebistak ordaindu behar izan dituen 100 milioi dolare horientatik izan.

Batetik, erdeinuz eta destainez hartu du filmea Alderdi Komunistak. «Umetan gogo txarrez ikasitako dotrina, baina koloretan oraingoan» besterik ez omen da. Bestetik diru publikoaren bidez kristautasunaren propaganda egiten omen da filme honetan.

Filme hori, «Dotrina koloretan» baino zerbait gehiago badatekeela pentsatzeko arrazoirik badago. Bigarren salaketa da, ordea, harritu nauena. Eta iruzkintxo pare bat merezi duela uste dut.